

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 648/2013-20

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 12. decembra 2013 predbežne prerokoval sťažnosť M. B., zastúpeného advokátkou Mgr. Margarétou Lukačovičovou, Sekurisova 16, Bratislava, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd prípisom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Ndob 13/2012 z 3. mája 2012 a postupom, ktorý predchádzal jeho vyhotoveniu, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. B. o d m i e t a ako neprípustnú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. októbra 2012 doručená sťažnosť M. B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou Mgr. Margarétou Lukačovičovou, Sekurisova 16, Bratislava, ktorou namieta porušenie

svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) prípisom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) sp. zn. 4 Ndob 13/2012 z 3. mája 2012 a postupom, ktorý predchádzal jeho vyhotoveniu.

V súvislosti s porušením označených práv sťažovateľ v časti podstatnej pre toto konanie sťažnosť odôvodňuje takto: «Sťažovateľ ako navrhovateľ v právnej veci vedenej na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 8 Cbi 64/2004 na pojednávaní dňa 5. apríla 2012 podľa § 15a ods. 1 a 2 Občianskeho súdneho poriadku vzniesol námietku zaujatosti voči sudkyňi Krajského súdu v Bratislave L. K. z dôvodu, že svojím nezákonným postupom a svojvoľným zvýhodňovaním odporcu v uvedenom súdnom konaní vzbudzuje dôvodné pochybnosti o svojej nezaujatosti a nestrannosti. Dôvody, ktoré sťažovateľa viedli k podaniu námietky zaujatosti, sťažovateľ následne konkretizoval a doplnil v písomnom podaní z 5. apríla 2012.

Dňa 1. marca 2012 sťažovateľ v uvedenej právnej veci podal do podateľne Krajského súdu v Bratislave vyjadrenie ku skutkovému a právnemu stavu veci s návrhom na vykonanie dôkazov. V úvode vyjadrenia sťažovateľ poukázal na skutočnosť, že už na pojednávaní dňa 6. októbra 2011 Krajskému súde v Bratislave navrhol vyriešiť prejudiciálnu otázku platnosti písomného uznania dlhu z 13. septembra 2005, ktorým mu jeho vtedajší klient – spoločnosť W. s. r. o. (ďalej aj „spoločnosť W.“) uznal svoj dlh čo do dôvodu a výšky za poskytnuté právne služby, keďže medzi ním a odporcom vznikol spor ohľadom tejto otázky. Ako sťažovateľ uviedol v predmetnom vyjadrení, bez vyriešenia tejto otázky súd nemôže pokračovať v prejednávaní veci, keďže od zodpovedania tejto otázky závisí odpoveď na základnú otázku súdneho konania, kto z účastníkov konania nesie dôkazné bremeno k predmetu sporu. Pravidlá spravodlivého súdneho procesu vyžadujú, aby otázka dôkazného bremena k predmetu sporu nebola medzi účastníkmi sporná.

V uvedenom vyjadrení sťažovateľ v súlade s ustálenou judikatúrou súdov Slovenskej republiky, súdov Českej republiky a autoritatívnou právnou vedou poukázal na právne účinky písomného uznania dlhu dlžníkom, najmä na vznik vyvrátiteľnej právnej domnienky

o existencii dlhu k okamihu tohto uznania a prechod dôkazného bremena o existencii a výške dlhu z veriteľa na dlžníka.

V súvislosti s námietkou odporcu, že predmetné písomné uznanie dlhu je neplatné, sťažovateľ vo vyjadrení uviedol podrobnú právnu argumentáciu vychádzajúcu z judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a z právnej logiky, z ktorej vyplýva neopodstatnenosť a nedôvodnosť uvedenej námietky odporcu.

Ako sťažovateľ tiež uviedol v predmetnom vyjadrení, odporca (správca konkurznej podstaty spoločnosti W... T. V.) v tomto súdnom konaní doteraz žiadny dôkaz spochybňujúci existenciu dlhu dlžníka (spoločnosti W.) súdu nepredložil.

Napriek uvedenému skutkovému a právnomu stavu veci, sudkyňa Krajského súdu v Bratislave L. K. na pojednávaní dňa 5. apríla 2012 bez uvedenia akýchkoľvek dôvodov ignorovala sťažovateľom opakovane vznesený návrh na vyriešenie prejudiciálnej otázky platnosti písomného uznania dlhu z 13. septembra 2005 a svojím postupom odporujúcim právnym účinkom písomného uznania dlhu, t. j. v zjavnom rozpore so zákonom, preniesla dôkazné bremeno o existencii a výške písomne uznaného dlhu z odporcu na navrhovateľa (veriteľa)...

Postup sudkyne, ktorým napriek sťažovateľovmu opakovanému upozorneniu ignoruje právne účinky uznania dlhu dlžníkom, nemožno označiť inak ako svojvoľný (arbitrárny). Týmto postupom (t. j. svojvoľným prenesením dôkazného bremena z odporcu na navrhovateľa) sudkyňa v predmetnom incidenčnom konaní zároveň bez právneho dôvodu zvýhodňuje odporcu, čím v rozpore s pravidlami spravodlivého súdneho procesu vedome porušuje princíp rovnosti účastníkov konania garantovaný v článku 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a v § 18 Občianskeho súdneho poriadku. Uvedený postup sudkyne preto napĺňa objektívne pochybnosti o jej nezaujatosti a nestrannosti v predmetnom súdnom konaní.

V uvedenom vyjadrení ku skutkovému a právnomu stavu veci podanom na Krajskom súde v Bratislave dňa 1. marca 2012 sa sťažovateľ v súvislosti s požiadavkou odporcu, aby mu predložil časovú špecifikáciu úkonov právnej služby, podrobne vyjadril aj k otázke povinnosti mlčanlivosti, ktorá mu vyplýva z § 23 ods. 1 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský

zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej aj „zákon o advokácii“) a § 9 ods. 1 Advokátskeho poriadku.

Ako vyplýva zo zápisnice z pojednávania v predmetnej právnej veci z 1. marca 2012, sudkyňa L. K. predtým, ako ju sťažovateľ informoval o uvedenom písomnom vyjadrení ku skutkovému a právnemu stavu veci, k otázke sťažovateľovej povinnosti mlčanlivosti advokáta v predmetnom súdnom konaní do zápisnice uviedla nasledujúci právny názor: „Podľa názoru súdu vzhľadom na ust. § 23 ods. 5 zákona o advokácii, v tomto prípade advokát nemá povinnosť zachovávať mlčanlivosť, pretože predmet sporu je medzi ním a právnym nástupcom klienta.“

S uvedeným názorom sudkyne krajského súdu nemožno súhlasiť, pretože je v rozpore s viacerými právnymi predpismi, ustálenou judikatúrou, autoritatívnou právnou vedou a v neposlednom rade aj v rozpore so zaužívanými metódami výkladu práva a právnou logikou.

Uvedený právny názor sudkyne vychádza zo zjavne nesprávneho právneho posúdenia veci odporujúceho článku 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, a preto je ústavne nekonformný.

Právny názor, že v predmetnej veci ide o spor advokáta a právneho nástupcu klienta, je zjavne nesprávny, a teda svojvoľný.

Dňa 2. augusta 2012 bolo sťažovateľovi doručené uznesenie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 8 Cbi 64/2006-514 z 28. júna 2012, ktorým krajský súd zrušil svoje uznesenie o vyrubení súdneho poplatku za námietku zaujatosti sp. zn. 8 Cbi 64/2006-502 z 18. apríla 2012.

Z odôvodnenia uvedeného uznesenia krajského súdu vyplýva, že dôvodom zrušenia uznesenia o vyrubení súdneho poplatku za námietku zaujatosti bola skutočnosť, že Najvyšší súd Slovenskej republiky vrátil súdny spis s predloženou námietkou zaujatosti bez rozhodnutia späť krajskému súdu s tým, že nie je v zmysle ustanovenia § 15a ods. 5 Občianskeho súdneho poriadku dôvod na jeho predloženie najvyššiemu súdu.

Pri nazretí do predmetného súdneho spisu dňa 16. augusta 2012 sťažovateľ zistil, že najvyšší súd vrátenie spisového materiálu spolu s námietkou zaujatosti späť krajskému súdu zdôvodnil nasledovne: „Keďže dôvodom vylúčenia sudkyne by mali byť okolnosti,

uvedené v § 14 ods. 3 O. s. p., nie je dôvod na jej predloženie odvolaciemu súdu (§ 15a ods. 5 O. s. p.). “...

Z uvedeného skutkového a právneho stavu veci vyplýva, že sudkyňa Krajského súdu v Bratislave L. K. v predmetnom súdnom konaní ignoruje právne účinky uznania dlhu dlžníkom a napriek sťažovateľovým opakovaným návrhom odmieta rozhodnúť o prejudiciálnej otázke platnosti písomného uznania dlhu z 13. septembra 2005 spochybnenej odporcom a tým odstrániť právnu neistotu v základnej otázke súdneho sporu, kto z účastníkov konania nesie dôkazné bremeno o preukazovaní (popretí) existencie a výšky prihlásenej pohľadávky. Týmto svojvoľným postupom sudkyňa bez právneho dôvodu zvýhodňuje odporcu a v rozpore s pravidlami spravodlivého súdneho procesu porušuje princíp rovnosti účastníkov konania.

Zotrvaním na zjavne svojvoľnom výklade § 23 ods. 5 zákona o advokácii na pojednávaní dňa 5. apríla 2012 sudkyňa Krajského súdu v Bratislave L. K. sťažovateľa ako účastníka konania núti pod hrozbou zamietnutia žaloby porušiť povinnosť mlčanlivosti advokáta a vystaviť sa riziku disciplinárnej či inej právnej zodpovednosti za porušenie základnej povinnosti advokáta...

Z písomného zdôvodnenia vrátenia súdneho spisu spolu a uplatnenou námietkou zaujatosti najvyšším súdom späť krajskému súdu z 3. mája 2012 vyplýva, že najvyšší súd postupoval striktnie podľa jazykového znenia § 14 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku v spojení § 15a ods. 5 Občianskeho súdneho poriadku, t. j. odmietol sa zaoberať námietkou zaujatosti výlučne z dôvodu, že podľa jeho názoru sa týkala okolností, ktoré spočívajú v postupe sudcu...

Najvyšší súd Slovenskej republiky sa odmietol zaoberať jednotlivými skutkovými dôvodmi námietky zaujatosti výlučne z formálnych dôvodov, t. j. vychádzajúc zo striktného doslovného jazykového výkladu § 14 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku v spojení § 15a ods. 5 Občianskeho súdneho poriadku, a to napriek skutočnosti, že podľa cit. právneho názoru Ústavného súdu Slovenskej republiky je takýto striktný doslovný jazykový výklad uvedených ustanovení Občianskeho súdneho poriadku ústavne nekonformný, odporujúci článku 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a ustálenej judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva. Postup najvyššieho súdu je o to prekvapivejší, že na ústavnú nekonformnosť takéhoto výkladu a uvedený nález ústavného súdu bol najvyšší súd

sťažovateľom výslovne upozornený v písomnom vyhotovení námietky zaujatosti z 5. apríla 2012.»

Na základe uvedenej argumentácie sa sťažovateľ v konaní pred ústavným súdom domáha, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„Základné právo M. B. na súdnu a inú právnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a článku 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1 prvá veta Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vedenom pod číslom 4 Ndob 13/2012 z 3 mája 2012 porušené bolo.

Postup Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vedený pod číslom 4 Ndob 13/2012 z 3. mája 2012 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť M. B. trovy právneho zastúpenia na účet jeho právnej zástupkyne Mgr. Margaréty Lukačovičovej, advokátky, do desiatich dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

Ústavný súd považoval za potrebné v súvislosti s konaním o sťažnosti sťažovateľa uviesť nasledovné:

Predseda najvyššieho súdu Š. H. podal 22. februára 2013 proti sudcovi IV. senátu ústavného súdu Ladislavovi Oroszovi trestné oznámenie a zároveň v televíznych reláciách televízie TA3 odvysielaných 21. februára 2013 a 11. marca 2013 formuloval proti nemu osobné invektívy. Sudca IV. senátu ústavného súdu Ladislav Orosz v tejto súvislosti (aj keď sa zo subjektívneho hľadiska necítil byť predpojatý) listom z 28. marca 2013 (ďalej len „oznámenie“) oznámil tieto skutočnosti v zmysle § 27 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) predsedníčke ústavného súdu a zároveň ju požiadal, aby zabezpečila postup podľa § 28 ods. 2 zákona o ústavnom súde, t. j. aby predložila jeho oznámenie obsahujúce skutočnosti, ktoré by mohli zakladať jeho vylúčenie z prerokúvania

a rozhodovania vecí sťažovateľa, na rozhodnutie senátu ústavného súdu, ktorý je o nej príslušný rozhodnúť v súlade s platným rozvrhom práce ústavného súdu.

O oznámení sudcu ústavného súdu Ladislava Orosza rozhodol I. senát ústavného súdu uznesením č. k. I. ÚS 367/2013-8 z 5. júna 2013 tak, že sudcu IV. senátu ústavného súdu Ladislava Orosza z výkonu sudcovskej funkcie vo veci sťažovateľa nevyhlásil. Označené uznesenie bolo sudcovi IV. senátu ústavného súdu Ladislavovi Oroszovi doručené 21. júna 2013. Z uvedeného dôvodu IV. senát ústavného súdu v období od 28. marca 2013 do 21. júna 2013 nemohol vo veci sťažovateľa konať a rozhodovať.

Sudkyňa Ľudmila Gajdošíková listom z 28. augusta 2013 a sudca Ján Luby listom z 27. augusta 2013 v zmysle § 27 ods. 2 zákona o ústavnom súde predsedníčke ústavného súdu oznámili, že okrem iných aj vo veci sťažovateľa sú členmi senátu IV. ÚS ako sudcovia spravodajcovia alebo sudcovia. Napriek tomu, že sa necítia byť v uvedených veciach predpojatí pri výkone funkcie sudcu a obsah vyjadrení Š. H. nijakým spôsobom neovplyvnil ich spôsobilosť rozhodovať v uvedených veciach nestranne a objektívne, vzhľadom na (i) podané trestné oznámenie Š. H. (predsedu najvyššieho súdu) proti ich osobe, ako aj (ii) Š. H. počas tlačovej besedy uskutočnenej 20. augusta 2013 prezentované hrubé urážky a podozrenia z ich korupčného správania, v ktorých pokračoval na tlačovej besede v televízii TA3 konanej 23. augusta 2013, a tiež (iii) opakované vyhlásenia Š. H. o nadržíavaní sťažovateľovi a o korupčnom správaní celého senátu ústavného súdu IV. ÚS vo veci vedenej pod sp. zn. IV. ÚS 459/2012 predložili vec predsedníčke ústavného súdu na zabezpečenie postupu podľa § 28 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

O oznámení sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej rozhodol ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 592/2013-10 z 2. októbra 2013 tak, že sudkyňu IV. senátu ústavného súdu Ľudmilu Gajdošíkovú z výkonu sudcovskej funkcie vo veci sťažovateľa nevyhlásil.

O oznámení sudcu Jána Lubyho rozhodol ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 698/2013-16 z 20. novembra 2013 tak, že sudcu IV. senátu ústavného súdu Jána Lubyho z výkonu sudcovskej funkcie vo veci sťažovateľa nevyhlásil.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti nemohol IV. senát ústavného súdu v danej veci konať do času, kým o týchto otázkach nerozhodol príslušný senát ústavného súdu.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene, môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu

jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru konštantne poukazuje na to, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny ústavodarca vyjadril zhodu zámerov v koncepte základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny s konceptom súdnej ochrany podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť.

Ústavný súd v rámci predbežného prerokovania preskúmal sťažnosť, ktorou sťažovateľ namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru namietaným postupom najvyššieho súdu. Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že sťažnosť bola podaná oprávnenou osobou, v zákonnej lehote a spĺňa všetky zákonom o ústavnom súde predpísané náležitosti.

Z citovaného obsahu sťažnosti (časť I tohto uznesenia) vyplýva, že jej podstatou je tvrdenie sťažovateľa, že najvyšší súd svojím prípisom sp. zn. 4 Ndob 13/2012 z 3. mája 2012 a postupom predchádzajúcim jeho vyhotoveniu vo vzťahu k podaniu sťažovateľa

z 5. apríla 2012 označenému ako „námiетка zaujatosti“ porušil jeho základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, keďže sa obmedzil iba na formálne posúdenie jeho obsahu.

Najvyšší súd v prípise sp. zn. 4 Ndob 13/2012 z 3. mája 2012 uviedol: „V prílohe vraciam spisový materiál v spore, vedenom na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 8 Cbi/64/2006, ktorý bol predložený na rozhodnutie o námiетke zaujatosti, vznesenej žalobcom.

Keďže dôvodom vylúčenia sudkyne by mali byť okolnosti, uvedené v § 14 ods. 3 O. s. p., nie je dôvod na jej predloženie odvolaciemu súdu (§ 15a ods. 5 O. s. p.).“

Zo sťažnosti a z jej príloh ďalej vyplýva, že najvyšší súd sa zaoberal obsahom podania sťažovateľa z 5. apríla 2012, ktoré sťažovateľ označil ako „námiетка zaujatosti“ a ktoré mu postúpil Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v súvislosti s konaním vedeným týmto súdom pod sp. zn. 8 Cbi 64/2006.

Podľa § 14 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Podľa § 14 ods. 3 OSP dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu v konaní o prejednávanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach.

Podľa § 15a ods. 5 OSP ak sa námiетка zaujatosti týka len okolností ustanovených v § 14 ods. 3, súd na námiетku zaujatosti neprihliada; v tomto prípade sa vec nadriadenému súdu nepredkladá.

Podľa § 16 ods. 1 OSP súd predloží vec nadriadenému súdu s vyjadrením sudcu na rozhodnutie o námiетke zaujatosti do 15 dní od jej podania. Ak sa spis zároveň predkladá odvolaciemu súdu na rozhodnutie o odvolaní, vec sa predloží až po vykonaní úkonov

spojených s predložením veci odvolaciemu súdu. O tom, či je sudca vylúčený, rozhodne do desiatich dní od predloženia veci nadriadený súd v senáte; touto lehotou nie je viazaný, ak rozhoduje zároveň o odvolaní. O vylúčení sudcov Najvyššieho súdu Slovenskej republiky rozhodne do desiatich dní iný senát tohto súdu.

Podľa § 16 ods. 2 OSP ustanovenie odseku 1 neplatí, ak účastník uplatnil v námietke zaujatosti rovnaké skutočnosti, o ktorých už rozhodol nadriadený súd alebo iný senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ak je námietka zaujatosti podaná po uplynutí lehoty podľa § 15a ods. 2 alebo ak na námietku súd neprihliada podľa § 15a ods. 3 až 5; v týchto prípadoch sa vec nadriadenému súdu nepredkladá. O dôvode, pre ktorý sa vec nadriadenému súdu nepredkladá, súd upovedomí účastníka konania, ktorý námietku uplatnil.

Ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že z jeho konštantnej judikatúry vyplýva, že základné právo na prerokovanie a rozhodnutie veci nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 141 ods. 1 ústavy je v občianskom súdnom konaní garantované prostredníctvom vylúčenia sudcu z jej ďalšieho prejednávania pre zaujatosť v zmysle § 14 až § 16 OSP. Obsahom základného práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom nie je však povinnosť súdu vyhovieť návrhu oprávnených osôb a nimi „označeného“ sudcu vylúčiť z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť.

Krajský súd podanie sťažovateľa označené ako námietka zaujatosti postúpil na rozhodnutie najvyššiemu súdu. Najvyšší súd po jeho posúdení dospel k záveru, že toto podanie sa týka len okolností ustanovených v § 14 ods. 3 OSP, a bez rozhodnutia o predmetnom podaní sťažovateľa vrátil súvisiaci súdny spis napadnutým prípisom krajskému súdu.

Ústavný súd nevidí dôvod spochybniť právny záver najvyššieho súdu vyjadrený v napadnutom prípise sp. zn. 4 Ndob 13/2012 z 3. mája 2012, že v danom prípade nešlo v skutočnosti o námietku zaujatosti, ale o podanie, ktoré sa týka len okolností ustanovených v § 14 ods. 3 OSP.

Z už uvedených ustanovení Občianskeho súdneho poriadku vyplýva, že súd o námietke účastníka konania, ktorou sa domáha vylúčenia konajúceho sudcu, nerozhoduje, ak sa zakladá na takých skutočnostiach, ktoré súvisia s jeho postupom v konaní. Sťažovateľ založil svoju argumentáciu predovšetkým na náleze ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 153/08 z 1. júla 2008, ktorým ústavný súd naznačil základné diferenčné kritériá posudzovania situácie, keď by postup sudcu v konaní mohol zakladať pochybnosti o jeho nestrannosti. Ústavný súd však v okolnostiach danej veci nedospel k záveru, že by sťažovateľom namietaný postup sudkyne Ľ. K. zakladal akékoľvek pochybnosti o jej nestrannosti, teda že by namietaný postup mohol byť prejavom nezákonnosti, prípadne svojvôle.

Sťažovateľ v podaní označenom ako námietka zaujatosti v prvom rade namieta, že pochybnosti o nestrannosti sudkyne Ľ. K. zakladá skutočnosť, že napriek jeho opakovaným návrhom „... *odmieta rozhodnúť o prejudiciálnej otázke platnosti písomného uznania dlhu z 13. septembra 2005 spochybnenej odporcom a tým odstrániť právnu neistotu v základnej otázke súdneho sporu, kto z účastníkov konania nesie dôkazné bremeno o preukazovaní (popretí) existencie a výšky prihlásenej pohľadávky*“.

Ústavný súd v súvislosti s touto sťažovateľom uplatnenou námietkou uvádza, že platná právna úprava občianskoprávneho konania pripúšťa len dve výnimky, keď sa rozsudkom nerozhoduje o celej prerokúvanej veci – predmete konania.

Podľa § 152 ods. 2 OSP rozsudkom sa má rozhodnúť o celej prejednávanej veci. Ak je to však účelné, môže súd rozsudkom rozhodnúť najskôr len o jej časti alebo len o jej základe.

Z uvedeného vyplýva, že tieto systémové výnimky predstavujú situácie, keď súd rozhoduje o časti predmetu konania (čiastočný rozsudok) alebo o jeho základe (medzitýmny rozsudok). Kritériom takéhoto postupu súdu je jeho účelnosť – procesná ekonómia. Zo znenia § 152 ods. 2 druhej vety OSP ďalej vyplýva oprávnenie súdu takto rozhodovať, teda súd nie je povinný vyhovieť návrhu účastníka konania, ktorým požaduje vydanie

čiastočného alebo medzitýmneho rozsudku a v prípade, ak takému návrhu nehodlá vyhovieť, ani o tom osobitne rozhodovať.

Súčasná právna úprava občianskoprávneho konania neumožňuje súdu pred rozhodnutím o celej prejednávanej veci konečným spôsobom rozhodovať o takých čiastkových otázkach, ktoré si musí (predbežne) vyriešiť pred vydaním meritórneho rozhodnutia (o celej prejednávanej veci). Podmienky pre takýto procesný postup nevytvára ani inštitút medzitýmneho rozsudku, pretože týmto rozsudkom možno rozhodnúť iba o právnom základe veci, teda o všetkých tých otázkach, ktoré vyplývajú z uplatneného nároku, s výnimkou otázok, ktoré priamo súvisia s jeho výškou – určenie existencie sporného právneho vzťahu v jeho komplexnosti, a nie o jednotlivých čiastkových právnych otázkach, ktoré súvisia s rozhodovaním o žalobnom návrhu.

Ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že ak sťažovateľ požadoval, aby krajský súd pred rozhodnutím o celej prejednávanej veci (predbežne) rozhodol o určení, či (sporné) uznanie záväzku je platným právnym úkonom alebo nie, tak vzhľadom na už uvedené požadoval, aby súd rozhodol iba o čiastkovej (spornej) právnej otázke. Vzhľadom na to krajský súd tým, že o tomto návrhu sťažovateľa osobitne nerozhodol, nepostupoval podľa názoru ústavného súdu nezákonne, keďže, ako vyplýva z už uvedeného, Občiansky súdny poriadok neposkytuje zákonný rámec pre obligatórnosť takéhoto postupu súdov.

Rovnako aj ustálená rozhodovacia činnosť všeobecných súdov vychádza z právneho názoru, podľa ktorého posúdenie predbežnej otázky (§ 135 ods. 2 OSP) nemôže byť vyjadrené ani formou výroku rozsudku medzitýmneho, pretože jej posúdenie nie je v pomere k základu veci a môže predstavovať len jeho čiastkový aspekt. Posúdenie predbežnej otázky sa tak prejaví až v tom, ako súd vo veci samej rozhodne a jej riešenie ozrejmi v odôvodnení rozsudku.

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných

súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať iba tými sťažnosťami, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich.

Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré v občianskom súdnom konaní sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio – inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

Zásada subsidiarity je založená okrem iného aj na princípe minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

Iba za predpokladu, že sťažovateľ využil všetky jemu dostupné právne prostriedky súdnej a inej ochrany svojho základného práva alebo základnej slobody a nebol s ich uplatnením úspešný, môže predložiť sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy pre namietané

porušenie tohto základného práva alebo slobody ústavnému súdu. K tomu treba dodať, že sťažovateľ nemá podľa ústavy, zákona o ústavnom súde a stabilizovanej judikatúry ústavného súdu na výber, ktorý z oboch ústavne existujúcich systémov súdnej ochrany využije, ale je povinný postupovať od súdnej ochrany poskytovanej všeobecnými súdmi k súdnej ochrane, na ktorú je kompetentný ústavný súd. Toto „poradie“ sa nedá sťažovateľom ovplyvniť a jeho vnútorná logika vychádza z toho, že aj všeobecné súdnictvo je zodpovedné za ochranu základných práv a slobôd na úrovni jeho právomocí (čl. 142 ods. 1 ústavy a § 1 a § 7 OSP).

Predčasnosť a neprípustnosť sťažnosti však v okolnostiach danej veci vyplýva najmä z toho, že k prípadnej náprave tvrdeného zásahu do základných práv alebo slobôd sťažovateľa by bolo v rámci konania o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy z preskúmania ústavným súdom vynechané rozhodnutie o poslednom procesnom prostriedku pred všeobecným súdom, ktoré mu zákon na ochranu jej základných práv alebo slobôd v konaní, ktoré dosiaľ prebieha, poskytuje. Úlohou ústavného súdu nie je totiž náprava prípadných pochybení všeobecných súdov v neskočených (prebiehajúcich) konaniach, ale ústavný súd je zásadne povolaný posudzovať až z komplexných hľadísk po právoplatnom skončení veci, či konanie ako celok a jeho výsledok sú ústavne udržateľné.

Ústavný súd už v rámci svojej judikatúry vyslovil, že predpokladom na záver o porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je také porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstrániteľné činnosťou všeobecného súdu pred začatím konania alebo v konaní vo veci samej, resp. ktoré nemožno napraviť procesnými prostriedkami, ktoré sú obsiahnuté v Občianskom súdnom poriadku (m. m. I. ÚS 148/03, III. ÚS 355/05, II. ÚS 307/06). V nadväznosti na to ústavný súd poukazuje na to, že v rámci konania o sťažnosti zásadne preskúmava len právoplatné rozhodnutia, a to v tom zmysle, že musí ísť o rozhodnutia, ktorými sa konanie právoplatne skončilo.

Pridržiavajúc sa svojej stabilnej judikatúry, ústavný súd ďalej poukazuje na to, že základné právo na súdnu ochranu (siedmy oddiel ústavy) a právo na spravodlivé súdne

konanie sú zásadne „výsledkové“, to znamená, že im musí zodpovedať proces ako celok, a skutočnosť, či napadnuté konanie ako celok bude spravodlivé, závisí v danej veci od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov (III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08). Aj z ďalšej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 79/03, I. ÚS 236/03) obdobne ako z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Komanický c. Slovenská republika, rozsudok zo 4. 6. 2002) vyplýva, že ústavný súd a Európsky súd pre ľudské práva overujú, či konanie posudzované ako celok bolo spravodlivé v zmysle čl. 46 až čl. 50 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd v nadväznosti na uvedené konštatuje, že sťažnosť bola za danej procesnej situácie podaná predčasne. Sťažovateľ totiž bude mať, resp. má možnosť uplatniť ochranu svojich práv v konaní pred všeobecným súdom. Vzhľadom na to sa podanou sťažnosťou meritórne nezaoberal, ale ju pri predbežnom prerokovaní odmietol ako neprípustnú (predčasne podanú) podľa § 53 ods. 1 v spojení s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Keďže ústavný súd sťažnosť odmietol (z dôvodu uvedeného v enunciiate svojho rozhodnutia), nepovažoval za dôvodné zaoberať sa ďalšími návrhmi v nej obsiahnutými.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. decembra 2013